

людини формуються як оперативні, поточні, які спрямовують життєдіяльність людини. Визначення державних, соціальних, національних, освітніх цінностей має не тільки теоретичне, а й практичне значення у державній, законотворчій, політичній діяльності, спрямованій на об'єднання громадян і всього суспільства.

Список використаної літератури

1. Магун В. Ценностный портрет россиян на европейском фоне // Демоскоп weekly /Институт демографии Национального исследовательского института экономики / В. Магун, М. Руднев. – № 503–504. – 9 марта – 1 апреля 2012.
2. Davidov E. Introduction. Survey Research Methods / Davidov Eldad, Peter Schmidt, Shalom Schwartz. – Vol 6, №1. – 2012. – P. 1–2.
3. Schwartz S. H. Universal in the content and structure of value: theory and empirical test in 20 countries / S. H. Schwartz // In M. Zanna (Ed.), Advances in experimental social psychology (Vol. №25). – New York : Academic Press, 1992. – P. 1–65.
4. Manifesto on Values. Education and Democracy / Foreword : professor Kader Asmal MP, Minister of Education Pretoria. – July 2001.
5. Marshall B. International Education. Flinder University / Marshall Barbara. – Jornal 1., №2. – 2000. – [Електронний ресурс] – Режим доступу www.flindess.edu.au/education/iej.
6. Taylor M. Canadian Values and 21st Century Leadership. A presentation to Leadership Conference 2007 / M. Taylor // Leaders Moving Forward Saskatoon. – SK., May 1., 2007 (invited). – P. 23 – 26.
7. Weingarden H. Community Values in ah age Globalization. / Weingarden Harvey – Ven. : Yale University Press, 1996. – 234 p.

І. В. Мудрік,
м. Київ

**СВІДОМЕ СТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ
ДО ВЛАСНОГО ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ**

У статті представлено результати теоретичного дослідження змісту структури свідомого ставлення особистості до власного фізичного розвитку. Охарактеризовано показники фізичного стану й розвитку. Визначено вплив домагань на рівні сформованості свідомого ставлення особистості до власного фізичного стану і розвитку.

Ключові слова: *структура свідомого ставлення особистості до власного фізичного розвитку, показники фізичного розвитку.*

Проблемам свідомого ставлення особистості до різних сторін власного фізичного розвитку приділялася увага українськими і зарубіжними вченими (І. Бех, М. Боришевський, П. Чамата, О. Заржицька, Є. Креславський, Є. Соколова, О. Купреєва, Р. Моляко, А. Тхостов та інші.). У сфері фізичного виховання ставлення особистості проявляється до свого фізичного “Я”, образу тіла та його побудови, до статури, розвитку фізичних якостей, естетики рухів, здоров'я, спортивних досягнень тощо. У Програмі виховання дітей та молоді в Україні визначено: “Ціннісне ставлення до свого фізичного “Я” характеризує вміння особистості позитивно оцінювати свою зовнішність, тілобудову, поставу, розвиток рухових здібностей, фізичну витривалість, функціональну спроможність, швидке відновлювання сил після фізичного навантаження, статеvu належність, корисні звички, стан свого здоров'я, турботу про безпеку власної життєдіяльності, здоровий спосіб життя, активний відпочинок, вольові риси особистості”.

Р. Моляко, А. Тхостов досліджували схеми тілайціннісне ставлення особистості до власного фізичного “Я”. Наш аналіз різних проявів ставлення особистості до предметів, подій, явищ тощо дав змогу визначити головні структурні компоненти ставлення. Порівняльний аналіз головних структурних компоненти ціннісного ставлення особистості до зовнішніх об’єктів і самоставлення особистості до внутрішніх об’єктів, пов’язаних із власним фізичним “Я”, свідчить про відмінності у спрямованості ставлення і самоставлення. Ставлення особистості спрямовано на зовнішні об’єкти (розвиток фізичних, функціональних якостей інших людей тощо), а самоставлення особистості спрямовано на розвиток власних фізичних властивостей, ознак, якостей. З цим пов’язаний різний характер оцінювання (оцінка інших – самооцінка власних властивостей, ознак, якостей), умотивування (соціальна мотивація – самоумотивування на основі особистих потреб, інтересів), значення (соціальна – особистісна). Зазначене пов’язано з вибором мети і особливостями вибору форми методів фізичного виховання (фізичне виховання, фізичне вдосконалення або фізичне самовиховання, фізичне самовдосконалення).

Згідно із сучасними поглядами, І. Надольний вважає, що основними ознаками самосвідомості особистості виступають: усвідомлення особистістю зовнішнього світу і своєї єдності з ним; усвідомлення “самості” і неповторного свого духовного світу; усвідомлення й самооцінка свого місця в природній, соціальній системах, а також потреб, інтересів, мети, соціально-етичного обліку й мотивів поведінки в повсякденній життєдіяльності; оцінка і самооцінка особистістю себе як суб’єкта діяльності, спілкування та свідомості. Самосвідомість особистості охоплює самопізнання (самооцінку), емоційно-ціннісне ставлення до себе і саморегулювання, які виокремлено мають свою структуру і перебувають у тісному взаємозв’язку та формуються відповідно до індивідуально-суспільних ідеалів. Самосвідомість особистості розкривається у здійсненні функціональних характеристик, серед яких насамперед різні інтегративно-пізнавальна, ціннісно-орієнтовна, самореалізуюча та інші функції.

У психології ставленням називають невербальне (тобто безмовне) почуття з приводу конкретних подій та явищ життя, яким мотивують вчинки або поведінку. Основу невербального почуття становить те чи інше глибоке укорінене в світосприйнятті людини уявлення про цінності суспільного буття, її іноді неусвідомлені переконання й погляди.

У педагогіці виховання об’єктивною потребою є наповнення виховного процесу емоційно прожитим ставленням людини до реальної дійсності.

Ціннісне ставлення – це ставлення людини до цінностей, які привернули її увагу, знаходяться в сфері її інтересів, діяльності, життя. Цінності ставлення можуть бути спрямовані на конкретний об’єкт або на узагальнене явище. П. Підкасистий вважає, що ціннісне ставлення, наприклад, до життя складається з таких утворень: “1) визнання права на життя; 2) бережливе ставлення до будь-яких проявів життя; 3) сприйняття життя у всіх його проявах, етапах, формах; 4) сприяння життю відповідно до власних сил і можливостей; 5) характерний спосіб життя, гідний для людини; 6) зрозуміла життєва позиція; 7) усвідомлена побудова власного життя як її суб’єкта”.

І. Бех акцентував на значенні категорії “ставлення” в образі “Я” особистості. На його думку, категорія “ставлення” є ключовою для процесу формування і розвитку

особистості, оскільки “за її допомогою розкривається становлення смислового зв’язку, єдності людини і світу, самого змісту цієї єдності, чи буде вона морально-конструктивною чи деструктивною основою індивіда”. І.Бех визначив механізм дії головних компонентів свідомості особистості. Він вважає, що “у свідомості відбувається когнітивне відображення дійсності (це пізнавальний компонент ставлення) та смислове відображення цієї дійсності (емоційний компонент ставлення), і в кожному акті психічної діяльності ми маємо елементи того й іншого. У ставленні емоційний компонент справедливо вважається провідним. Зважаючи на цей момент, дослідники констатують, що особистісні ставлення характеризують ступінь інтересу, силу емоцій, бажань (тому вони і виступають рушійною силою особистості) і виражаються у поведінці суб’єктів, у їх діях і хвилюваннях”.

Свідоме ставлення до навчання реалізується за допомогою осмислення особистістю власних дій та їхніх результатів відповідно до мотивів і цілей навчання. Свідоме ставлення характеризується усвідомленням відповідальності за діяльність, активністю і самостійністю засвоєння знань, умінь та навичок. Свідоме навчання сприяє формуванню самосвідомості, самооцінки, навичок самоконтролю, вихованню вольових якостей, навичок самоорганізації навчання, розвитку пізнавальних інтересів тощо.

Визначено три рівні сформованості ставлення особистості до власного фізичного стану і розвитку: високий (висока або достатня фізична активність, висока фізична адаптованість до норм і вимог фізичної досконалості; відповідальне ставлення до власного фізичного стану й розвитку); середній або достатній (середня або достатня фізична активність, достатня фізична адаптованість до норм й вимог фізичної досконалості; достатнє оцінювання й самоставлення до власного фізичного стану й розвитку); низький (низька фізична активність, фізична адаптованість до норм і вимог; відсутнє відповідальне ставлення до власного фізичного стану і розвитку).

Кожен рівень характеризується певними станом умотивованості, які визначаються рівнями фізичних домагань і можливостей особистостей: високий рівень домагань – висока мотивація і висока мета (на рівні реальних, але високих індивідуально-нормативних вимог); середній рівень домагань – середня мотивація і середня мета (на рівні реальних, але не дуже високих індивідуально-нормативних вимог до фізичних можливостей особистості); низький рівень домагань – низька мотивація і мета (на рівні мінімальних індивідуально-нормативних вимог до фізичних можливостей особистості).

На наш погляд, свідоме ставлення до власного фізичного стану характеризується власною та зовнішньою оцінкою анатомічної будови тіла, інтеграційних та функціональних показників. Показники будови тіла: довжина тіла та окремих частин (шиї, рук, ніг, тулуба); поперечні розміри грудної клітини, поясу, тазу; вага тіла); об’єм грудної клітини, окремих частин ніг, рук. Самооцінка будови тіла: показники фізичного стану, інтеграційні або комплексні показники: гармонійність будови тіла (індекси зросту-ваги, форма постави тощо); комплексні показники фізичного розвитку: індекси, таблиці фізичного розвитку відповідно до вікового, статевого розвитку. Самооцінка комплексних показників: відповідність будови тіла до власних і групових норм. Функціональні показники: кистева сила,

становна сила, гнучкість хребта, швидкісна та силова витривалість тощо. Самооцінка: показники функціонального розвитку. Соціальні ціннісні показники фізичного розвитку: розвиток фізичних якостей організму відповідно до норм і нормативів; спортивні досягнення; визнання на конкурсах, показових виступах, у групі, колективі тощо. Провідними цінностями особистості є показники будови тіла, які формують ціннісне ставлення особистості до своєї будови тіла, функціональних та соціальних показників.

Свідоме ставлення особисті до власного фізичного розвитку характеризується такими компонентами: об'єктністю, спрямованістю, самооцінкою, осмисленістю, активністю, самоумотивованістю, емоційно-ціннісним значенням.

*С. П. Нечай,
м. Київ*

АУДІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

У статті розкрито феномен звуку як частини інформації і сприйняття, яка є віддзеркаленням об'єктивного світу у вигляді цілісного образу дитини про навколишній світ.

Ключові слова: звуку, навколишній світ музичний досвід

Безпосереднє, чуттєве пізнання дійсності – перший рівень пізнання. На кожному віковому етапі дитина буває більш чутливою до тих або інших дій. Чим менший малюк, тим більше значення чуттєвого досвіду в його житті. У розвитку дитини опанування наочних дій і пізнання предметів виявляються тісно пов'язаними зі сприйняттям звуку як однієї з властивостей предметів. Згідно з принципом єдності онто- і філогенезу, в архаїчної людини і дитини дошкільного віку слух з самого початку слугує орієнтовним інструментом, який, інформуючи про стан зовнішнього світу, емоційно налаштовує його відносно всіляких зовнішніх впливів, спонукає до тих або інших дій. Тому уміння не просто чути, а прислухатися, зосереджуватися на звукові, виділяти його характерні особливості можна віднести до ключових компетенцій дитини.

У повсякденний і науковий ужиток останніх десятиліть дедалі частіше входять поняття, в яких активно використовується корінь “audi-” (слово “audio” з латинської перекладається як “слухати”): аудіальний канал, аудіал, аудіоапаратура, аудіовізуальна культура, аудіальна модальність, аудіальний розвиток, аудіювання, аудіовізуальна творчість, аудіальні форми навчання та ін. Поняття “аудіал” і “аудіальний канал” є операційними в практичній психології, зокрема нейролінгвістичному програмуванні (НЛП). Поняття “аудіальний канал” в енциклопедичних довідниках з НЛП трактується як те, що “ми чуємо” і те, що “належить до органів слуху”. Аудіал, відповідно, – людина, більш орієнтована на те, що вона чує: музику, інтонації, шерехи, тембр мовлення. Отже, в основі понять зі спільним коренем “audi-” лежить здатність людини чути або особливим чином сприймати звукове середовище.

За А. Валлоном, у постнатальний період немовля синтезує голос матері, шерех її кроків, скрип дверей, що відчиняються і зачиняються, – тобто акустичні